

Рецензия

от професор Атанас Ангелов Георгиев, доктор

За обявения конкурс за академичната длъжност „Професор“ на Национална спортна академия „Васил Левски“, област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт. Професионално направление 7. 6. Спорт, специалност Туризм – ориентиране, за нуждите на катедра „Туризм, алпинизъм, ориентиране и снежни спортове“

За участие в конкурса, обявен в ДВ бр.23 от 27 март 2015 г. документи е подал и е допуснат като единствен кандидат доц. Валентин Георгиев Гърков, доктор, ръководител на катедра „ТАО и снежни спортове“. Биографичните данни на кандидата показват, че доц. Валентин Гърков е роден на 31 януари 1962 г. в град Дупница. Основното си образование завършва в с. Слокощица, а средното през 1980 г. в Политехническа гимназия в Кюстендил. Висшето си образование започва през 1987 год. във ВИФ „Г. Димитров“ специалност „Туризм и ориентиране“ и завършва с отличен успех през 1991 год.

Валентин Гърков започва да се занимава с ориентиране през 1975г. и като активен състезател е многократен медалист от състезания у нас и в чужбина. Държавен шампион е по ски-ориентиране (шафети), като студент през 1990 г.

Академичното му развитие е плавно и възходящо. След спечелване на конкурс е назначен за асистент през 1993 година в катедра „Туризм, алпинизъм и ориентиране“. Последователно е повишаван в старши и главен асистент, а след защита на докторската си дисертация през 2002 г. печели конкурс за доцент и е назначен на тази академична длъжност през 2005 г.

Цялостната дейност на доц. Валентин Гърков е многостранна, което предполага нейното внимателно и аналитично разглеждане.

I. Научно-изследователската дейност на кандидата след хабилитирането му през 2005 г. е представена с 35 публикации. От тях 5 учебника (№ 5, 6, 10, 22 и 31), и 2 учебни помагала. (№3 и №23) 29 статии в списания. Седем са самостоятелните публикации, между които 2 учебника. В 7 научни изследвания той е първи автор. Два от учебниците, са представени като монографии.(№5 и №6). Четири от публикациите са на английски език. (№21, 24, 26 и 29).

Публикации № 1 и 2 са представени и са публикувани през 2004 в сп. Спорт и наука №2 и изв.брой 3. Навярно не са взети предвид тогава, за хабилитирането му през 2005 г.

Особено внимание заслужава учебникът, монография „Ски ориентиране“ . В него авторът е систематизирал и представил всичко, което е важно за този спорт: История на ски ориентирането, характеристиката на съвременното състезателно ски

ориентиране, екипировка и съоръжения, картите за състезания по ски ориентиране, специфичните символи, двигателната дейност. Тук задължително трябва да отбележим много добре представения биомеханичен анализ на движенията на ски-ориентировача. Направеното задълбочено проучване на пулсовите зони, на режима на работа на най-добрите в света на ски-бягането и ски-ориентирането е и първи сериозен сравнителен анализ в нашата страна по тази проблематика. Връх на работата на доц. Гърков е предложената методика на работа в ски-ориентирането, което е и най-големия принос според мен на кандидата за професор.

В този монографичен труд е посочен и норвежки модел на подготовка на ски-бегачи, тренировката на най-добрия наш състезател европейския шампион Станимир Беломжев, новите дисциплини в ски ориентирането в това число, спринтова смесена щафета, спортен лабиринт, скиоатлон.

По най-добър начин е представена предварителната съдийска подготовка за състезания по ски ориентиране, изчертаването на картите, подготовка на маршрутите, видовете следи, пласирането на контролните точки, работата по време на състезания. Всичко това е в полза, и е съществен принос за работата на съдиите в българската федерация по ориентиране. С основание може да се твърди, според мен, че това е най-добрият монографичен труд по проблемите на ски ориентирането за нашата страна, развил по отличен начин идеите на пионера в науката на ски ориентирането у нас на заслужилия-треньор, доц. Георги Жълтов.

Вторият монографичен труд, учебник на доц. Валентин Гърков, който ни представя е по проблемите на туризма и спортната анимация (№5) 2014 г.- „Туризм и спортна анимация в туризма“. За отбелязване е, че това е второ преработено издание, където са доразвити идеите на Гърков, като един от създателите и ръководители на специалността „Спортна анимация в туризма“ от 2003 г.

Трудът е съставен от три части: Туризм, спортна анимация в туризма и управляема и управляваща подсистема в спортната анимация. Авторът последователно представя възможностите, които има нашата страна в международния туризм като част от глобалната туристическа индустрия, преглед на основните и потенциалните пазари на българския туризм, спортната анимация – предпоставките за възникването и основните функции на спортната анимация в туризма. Особен интерес за мен представлява третата част управляема и управляваща подсистема в туризма. Спирайки се на управляваната подсистема, Гърков прави условно разделяне по възрастови групи и неочаквано решително определя характерните социално-психологически черти на туристите от различните държави. Това разделяне, по типични етнографски черти, независимо от това дали се харесва или не, е доста спорно и не може да бъде изчерпателно. Иначе правилно авторът отбелязва, „че етническата карта е доста пъстра и разнообразна. Да се разглежда тя тук в детайли, не е необходимо, затова ще се спрем накратко върху характеристика на някои национални особености на туристи, с които се „сблъсква“ най-често българския аниматор“ с. 76., 2014.

Мисля, че е добре към управляващата подсистема да бъдат включени и държавните и общински институции, които имат важна функция и са отбелязани в SWOT анализа за България като туристическа дестинация. Иначе правилно, според мен, за нуждите на своето изложение доц. Гърков използвайки структурната схема по Гаранин, Булыгина, 2004 на анимационен отдел в хотел, посочва кои са длъжностите лица в управляващата подсистема за практиката.

По проблематиката на спортната анимация Валентин Гърков съвместно с доц. Лилия Терзиева представя още две учебни ръководства. В ръководството „Спортна анимация в планинския туризъм“ съавтор е и Дойчин Боянов. В тях освен всичко е направен опит за създаване на критерии за студентите изучаващи специалността „Спортна анимация“. Освен това много добре са изведени основните понятия Публикации (№ 12, 35.). Особен интерес предизвиква учебникът за магистърска степен „Свободно време и анимация в туризма“ в съавторство с доц. Терзиева. В него отново по безспорен начин са показани основните понятия, критерии и особено определяне на понятието „Свободно време“.

В голяма част от своите научни изследвания доц. Гърков се занимава с онова, което най-много го вълнува, това което е продължение на неговите първи сериозни научни изследвания по беговата и функционалната подготовка на състезателите по ориентиране. В този смисъл, заедно с най-изявени наши учени, специалисти по теорията и методиката на спортната тренировка, участва в изследванията на влиянието на различните натоварвания върху организма на спортиста в това число освен ориентировачи и на скиори, атлети и биатлонисти. Особено ценни за теорията и практиката са публикациите за влиянието на височинната подготовка за подготовката и участие в състезания. Публикации (№ 9, 20, 21, 23, 24.). В тези статии са направени поредица от основни констатации и на тази основа са изведени изводи, и направени препоръки към треньорите и състезателите по отношение на високо планинската им подготовка.

За съдийската работа в състезанията по ориентиране са представени публикации по организацията на състезанията, промени в международния правилник, подготовка на картите, изчертаване на състезателните маршрути за индивидуални и щафетни състезания Публикации (№ 7, 8, 25, 27, 28, 32). Във всички тях са намерили място новостите на световното ориентиране, което е изключително важно освен за специалистите по ориентиране, но и за всички състезатели.

Много ценно помагало за ориентировачите, особено за съдиите, които изчертават карти е учебника „Изработване на карти за ориентиране“ на доц. Гърков в съавторство с Валентин Владимиров и Тодор Педев. В този много добър учебник, са намерили място всички модерни начини и средства за изчертаване на карти за състезанията по ориентиране.

Голямо и разнообразно, по различни теми и авторитетно е участието на доц. Гърков в **научни конференции**. За това говори и факта за участието му в съавторство на научни конференции в нашата страна, в Загреб и Белград, както и редовното му

участие в международния конгрес „Спорт, стрес, адаптация“ в НСА „В. Левски“, София.

(всичко 19 участия за периода след 2004 година.)

II. Учебно-преподавателска дейност на доц. Гърков

Впечатляваща е неговата преподавателската дейност. Участва в разработването практически на почти всички учебни програми като основен автор и съавтор по проблемите на специалностите „Туризм и ориентиране“ и „Спортна анимация“. Вече беше отбелязано, че е самостоятелен автор на учебниците „Ски ориентиране“ и „Туризм и спортна анимация в туризма“, както и на още три учебника и две учебни помагала в съавторство.

Доц. Гърков е водещ преподавател и един от създателите на специалността „Спортна анимация“ от 2003 год. Има пълна учебна заетост от своето назначение през 1992 г. В този смисъл доц. Гърков отговаря и на изискването на Закона за развитие на академичния състав, който определя задължителен хорариум от лекции за заемането на академичната длъжност „Професор“. Като уважаван специалист е рецензент на учебна програма в Лесотехническия университет.

Силно впечатлява работата на кандидатът за професор, като научен ръководител на дипломни работи и особено на докторанти. Изпълнил е изискването на вътрешния правилник за развитие на Академичния състав на НСА „В. Левски“, като трима негови докторанти, които е ръководил са успешно защитили, а още 7 човека са зачислени под ръководството на доц. Валентин Гърков. Петнадесет студенти успешно са защитили своите дипломни работи под неговото ръководство. Между тях е най-силният български състезател по ски ориентиране, европейският шампион Станимир Беломъжев.

Доц. Валентин Гърков участва и в научни проекти и е организатор на седем Международни научни конгреса „Спорт, Стрес, Адаптация“, участва като директор в организацията на IX-ия европейски конгрес на Международната федерация по физическо възпитание (ФИЕР). Участва и в научните проекти „Съвременни аспекти на височинната подготовка“ и „Психо-педагогически проблеми в прецизното ориентиране“.

III. Организационно- управленска и експертна дейност.

За мен като председател на Федерацията по ориентиране е лесно и в същото време приятно да отбележа голямата активност на доц. Гърков, който в продължение на повече от 20 години е стожер, ръководител и двигател на ски ориентирането у нас. В различни периоди е и треньор на националния отбор по ски ориентиране. Дори през 90-те години с участието и на доц. Гърков бе създадена, и регистрирана в съда федерация по ски-ориентиране. Поради факта, че съществува само една Международна федерация по ориентиране (IOF), тя на практика не започна дейност. Логично бе избран за председател на комитет „Ски ориентиране“ при Българска федерация по ориентиране

за периода 2007 – 2015 г. Неговата голяма активност, компетенции и владееето на английски заслужено му отреди място в ски комисията на IOF. Бе определен и като технически делегат на IOF във FISU по въпросите на ски ориентирането.

Доц. Валентин Гърков е картограф, реамбулатор на повече от 100 авторски карти за ориентиране в България, Албания, Сърбия, Черна Гора, Босна и Херцеговина, Хърватска, Австрия, Холандия, Испания, Гърция, Кипър. Отличното познаване на правилника и другите му познания го определят от IOF като адвайзер на международната федерация. Заедно с президента на Асоциацията за Югоизточна Европа Зоран Милованович, доц. Валентин Гърков, като член на управителния ѝ борд, правят първите състезания по правилата на международната федерация в Кипър, Албания, Черна Гора, Босна и Херцеговина. За всичко това спомага и отличното му владееене освен на английски и на почти всички езици от бившата Югославска конфедерация.

В НСА „В. Левски“ доц. Валентин Гърков през годините се утвърждава като уважаван и авторитетен преподавател и колега. Избран е за ръководител на катедра „ТАО и Снежни спортове“ през 2012 г. Член е на Академичния съвет на НСА „В. Левски“ от 2012 г. Също така е член и на Факултетния съвет на факултет КТТСА от 2012 г. и на експертния съвет по Наука от 2008 г.

Като най-съществени **приноси и достойнства** в цялостната работа на доц. Гърков мога да отбележа:

- Предложена е цялостна научно-издържана методика за подготовка и работа в ски ориентирането; Показани са и внедрени като методи за работа и най-новите постижения в подготовката на скиите за състезания по ски ориентиране;
- Изследвано е влиянието на височинната подготовка върху състезатели по ориентиране и ски ориентиране и по биатлон; На тази основа са направени изводи и препоръки за работата на треньорите при планирането и осъществяването на контрол в подготовката за височина 1750 - 2000 м.;
- Направена е характеристика на морфо-функционалните изменения в организма на спортиста по време на продължителни тренировъчни и състезателни натоварвания;
- За първи път у нас е изследвано влиянието на стресови натоварвания върху елитни ски ориентировачи;
- Успешно е разработена методика за оценяване постиженията в ориентирането;
- В един достатъчно продължителен период от 1993 до 2015 година доц. Валентин Гърков освен, че определя понятието „ориентировъчно бягане“ като понятие, термин характеризиращ най-добре двигателната дейност в състезания по ориентиране, направил е кинематичен анализ и на тази основа е предложил модели за оптимизиране на тренировъчната дейност в беговата подготовка на елитни състезатели;
- В полето на спортната анимация, освен че е един от създателите на тази специалност в НСА „В. Левски“, доц. Гърков извежда основните понятия и основата на теорията за „Свободно време“. Направен е сериозен опит за

създаване на критерии, за знанията и компетенциите на специалистите по спортна анимация в туризма.

- С името на доц. Валентин Гърков са свързани и най-големите успехи на българското ски ориентиране през последните повече от 22 години.

Доказателства за сериозната научна дейност на кандидата за професор е подчертания интерес към неговите публикации изразен с 36 броя цитирания (8 в дисертации, 8 в учебници и списания и 20 в дипломни работи.

В заключение, считам че на основание всичко изложено до тук, мога категорично да отбележа, че доц. Валентин Гърков в своите публикации и участия в различни по своя характер и мащаб дейности се проявява като изграден ерудиран учен, който използва съвременните научно-изследователски и математико-статистически методи за анализ. Изявява се и като уважаван преподавател, специалист, ръководител, картограф, треньор и съдия, ползва се с уважението и на Международната федерация по ориентиране и на приятелите ориентировачи от страните на Югоизточна Европа.

Според мен, доц. Гърков отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав, на Правилника за неговото приложение, както и на вътрешния Правилник на НСА „В. Левски“ за получаване на академичната длъжност „Професор“.

Ето защо, убедено ще предложа на уважаваните колеги от научното жури на НСА „В. Левски“ да гласуваме положително и на доц. Валентин Георгиев Гърков да бъде присъдена академичната длъжност „Професор“.

Считам, че доц. Гърков ще бъде един истински, уважаван професор на НСА „В. Левски“.

28. юли 2015 г.

Рецензент: .....

(проф. Атанас Георгиев, доктор)